

การจัดการกลไกการจัดการของสหกรณ์ เพื่อพัฒนาศักยภาพผลิยางพารา กลุ่มภาคเหนือตอนบน 2 ของประเทศไทย

Cooperative Management Mechanism for the Potential Development on
Rubber Production of the Upper Northern Provincial Groups 2 in

ศิวะภูมิ นันแสง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 เพื่อศึกษาภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของสหกรณ์ ยางพารายางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 และเพื่อศึกษาแนวทางการขยายการผลิต และการตลาดยางแผ่นรมควันและยางแผ่นผึ่งแห้งของชาวสวนยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์ SWOT และการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิจัยแบบผสม โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวนทั้งสิ้น 14 ราย ประชากรเป้าหมายสำหรับการ SWOT Analysis ได้แก่ ผู้บริหารของสถาบันเกษตรกรและผู้แทนเกษตรกร ผู้ปลูกยางพารา ผู้วิจัยเจาะจงเลือกมา จำนวนทั้งสิ้น 23 ราย และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วยสมาชิกสหกรณ์ชาวสวนยางพะเยา จำกัด สหกรณ์นิคมเชียงคำ จำกัด และสหกรณ์การเกษตรแม่ลาว จำกัด จำนวน 296 ราย

ผลการวิจัยพบว่า กลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตยางพารา ด้านการปลูกและพัฒนาพันธุ์ยางพารานั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ที่ปลูกยาง ระยะการปลูกต่อต้น ปริมาณน้ำฝนมีผลต่อการปลูกยาง พื้นที่ดินที่ปลูกต้องเหมาะสมกับยางพารา ด้านการผลิตและการแปรรูปยางพารา ต้องสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง สร้างองค์ความรู้ให้แก่ชาวสมาชิก ก้าวทันเศรษฐกิจไทยและ

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์การพัฒนากฎหมาย สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

เศรษฐกิจโลก ด้านการส่งเสริมการตลาดและการจำหน่ายยางพารา ต้องกำหนดราคายางให้สอดคล้องกับตลาดโลก ส่วนการจำหน่ายต้องมีสถาบันเกษตรกรเป็นผู้ขายตรงกับต่างชาติโดยตรง ด้านระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับของภาครัฐด้านยางพารา รัฐควรส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มสหกรณ์ให้เข้มแข็งในทุกๆ และด้านการส่งเสริมการลงทุนจัดตั้งตลาดกลางอุตสาหกรรมยางพารานั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้ประกอบการ นักลงทุนและการประสานงานกับนักลงทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศ

สภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของสหกรณ์ยางพารายางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 พบว่า ด้านจุดแข็งอย่างแผ่นดินไทยได้มาตรฐานระดับโลกตรงตามความต้องการของลูกค้า ด้านจุดอ่อน ต้องพึ่งพาส่งออกค่าใช้จ่ายในการขนส่งออกยางพาราไปยังท่าเรือขนส่งระหว่างประเทศสูง ด้านโอกาสแนวโน้มการขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ของจีน ทำให้มีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้น ประกอบกับถนน เส้นทางเชียงราย-ยูนนานสร้างแล้วเสร็จทำให้ขนส่งยางพาราไปจีนได้สะดวกขึ้น และด้านอุปสรรค ยางไทยถูกลักลอบเข้ามาเลเซีย ทำให้มีการทำผลิตภัณฑ์ยางในมาเลเซียแข่งกับประเทศไทยและจีน

ส่วนแนวทางขยายการผลิตและการตลาดยางแผ่นรมควันและยางแผ่นผึ่งแห้งของชาวสวนยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ควรขยายพื้นที่ให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากยังมีความต้องการของตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะยางแผ่นรมควันและบรรจุหีบห่ออย่างเรียบร้อยแล้ว ยางจะถูกนำส่งออกไปยังผู้สั่งซื้อในต่างประเทศส่วนใหญ่ในราคา FOB. ซึ่งเป็นไปตามความเคลื่อนไหวของตลาดสำคัญ คือตลาดล่วงหน้าญี่ปุ่นและสิงคโปร์ ดังนั้นช่องทางข้างหน้าตลาดที่น่าสนใจที่สุดคือ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ จีน สหรัฐอเมริกา มาเลเซียและเกาหลีใต้

คำสำคัญ : การจัดกลไกการจัดการของสหกรณ์ การพัฒนาศักยภาพผลิตยางพารา กลุ่มภาคเหนือตอนบน 2 ของประเทศไทย

Abstract

The purposes of this study were to investigate the cooperative management mechanism and the guidelines for the establishment of central market of the rubber growers in the upper northern provincial groups 2, to

study the business environment that affected the success of the rubber cooperative implementation in the upper northern provincial groups 2, and to study ways to expand the production and marketing of rubber smoked sheets and rubber dried sheets of the rubber farmers in the upper northern provincial groups 2. The instruments used for data collection included questionnaires, interview forms, and a SWOT analysis. This research was employed by using the qualitative technique and was conducted by using the in-depth interviews with the 14 key informants. The target populations for doing a SWOT analysis included the administrators of agricultural institutions and representatives of rubber growers who were selected by a purposive sampling technique totally 23 people. The samples used in this study were the members from Phayao farmer cooperative limited totally 296 people. The research findings were as follows:

Firstly, regarding the cooperative management mechanism and the guidelines for the establishment of central market of the rubber growers in terms of the planting and breeding development of rubber, there must be the rubber growing areas, the growing range of each rubber tree, the rainfall affecting the rubber growing, and the soil areas for growing that must be suitable for the rubber. In the aspect of the production and processing of rubber, to create the network systematically was needed in order to be the strengthening organization, to build the knowledge for the members to keep pace with Thailand's economy and the global economy. In the aspect of marketing promotion and distribution of the rubber, to set prices was needed to be consistent with the global markets, and the rubber distribution must have the direct sale institutions with the foreign institutions. In the aspect of the laws and regulations on the rubber, the government should promote and support the cooperative groups to strengthen in all aspects. The investment support on the establishment of central market of the rubber industry should focus on the coordination with large investors from abroad.

Secondly, regarding the business environment that affected the success of the rubber cooperative implementation in the upper northern provincial groups 2, it was shown in the following four aspects; the strength was found that Thai rubber sheets got the world class standard and met the requirements of the customers, the weakness was revealed that there was the dependence on the export markets and the cost of transporting the rubber to the international shipping port was high, the opportunity was indicated that the growth trend of China's automotive industry resulted in an increasing demand of the rubber and Chiangrai - Yunnan routes were constructed completely leading to make the transportation of the rubber to China to be more convenient, and the threat was shown that Thailand's rubber was smuggled into Malaysia, so there was the rubber product making in Malaysia to compete with Thailand and China.

Lastly, referring to the ways to expand the production and marketing of rubber smoked sheets and rubber dried sheets of the rubber farmers in the upper northern provincial groups 2, they were indicated that there should be an expansion of more areas due to the high demand of the market especially the rubber smoked sheets. Moreover, when the rubber sheets were completely packaged, they were exported to the purchasers in abroad mostly under the condition of free on board (FOB) which was in accordance with the movement of major markets or the futures markets in Japan and in Singapore. Therefore, the most attractive avenues forward markets were Japan, Singapore, China, United State of America, Malaysia, and South Korea.

Keywords : the cooperative management mechanism, potential development on rubber production the upper northern provincial groups 2 in Thailand

บทนำ

ยางพารามีบทบาทต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร ซึ่งนับวันจะทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากยางพาราเป็นสินค้าส่งออกที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงกว่าพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ และปัจจุบันโลกต้องการใช้ยางเพิ่มขึ้น ปีละประมาณ 11 ล้านตัน แต่มียางที่จะได้จากต้นยางพารา (ยางธรรมชาติ) เพียงปีละประมาณ 4 ล้านตันเท่านั้น ส่วนอีกประมาณ 7 ล้านตัน ต้องใช้ยางเทียมที่ผลิตจากน้ำมันปิโตรเลียม (ยางเทียม) โดยแหล่งการผลิตยางธรรมชาติที่สำคัญของโลก คือ ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถผลิตยางพาราธรรมชาติคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 85 ของกำลังการผลิตทั่วโลก ปริมาณผลผลิตยางโลกในสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 เป็นผลผลิตที่ได้จาก 3 ผู้ผลิตรายใหญ่ ประกอบด้วยไทย อินโดนีเซียและมาเลเซีย โดยไทยสามารถผลิตยางแผ่นได้มากที่สุดคือ ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ส่วนอินโดนีเซียเป็นผู้ผลิตยางแผ่นรมควันชั้น 3 รองลงมาเป็นอันดับ 2 แต่ผลผลิตยางแท่งมากที่สุดในโลกด้านมาเลเซียเป็นประเทศผู้ผลิตอันดับสามของโลกโดยเน้นที่การผลิตยางแท่ง สำหรับอินโดนีเซียและมาเลเซียก็มีการผลิตยางแผ่นรมควัน แต่ส่วนใหญ่เป็นยางแผ่นรมควันชั้น 1 (สถาบันวิจัยยาง. 2555)

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางแผ่นรมควันรายใหญ่ของโลก โดยชาวสวนยางพาราของไทยยังนิยมแปรรูปน้ำยางสดให้เป็นยางแผ่นดิบ เนื่องจากสวนยางพาราของไทยส่วนใหญ่เป็นสวนขนาดเล็ก มีผลผลิตไม่มากนัก เมื่อกรีดยางแล้วจึงนิยมแปรรูปเป็นยางแผ่นดิบแล้วเก็บไว้จนมากพอที่จะนำไปขายให้กับพ่อค้าหรือโรงงานรมควันทั่วไป ทำให้โครงสร้างทางการผลิตยางพาราของไทยเป็นการผลิตยางแผ่นมากกว่ายางชนิดอื่นๆ ถึงแม้ว่าในช่วงหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ชาวสวนยางพาราจะขายเป็นน้ำยางสดเข้าโรงงานผลิตยางชั้นมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตยางแผ่น

ส่วนยางแผ่นนั้น การผลิตเริ่มจากประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศแรก que พัฒนากกรรมวิธีการผลิตยางพาราซึ่งเป็นยางแผ่นหรือยาง เครพมาเป็นยางแท่ง ตามด้วยประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย โดยยางแท่งที่ผลิตจาก 3 ประเทศผู้ผลิตหลัก จะต้องผ่านการทดสอบและอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของสินค้า ตลอดจนมีการปรับปรุงคุณภาพให้ตรงความต้องการของผู้ใช้ สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการส่งเสริมให้มีการผลิตยางแท่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา โดยโรงงานยางแท่งแห่งแรกตั้งอยู่ในภาคใต้ที่จังหวัดภูเก็ต

และจังหวัดนราธิวาส ในระยะเริ่มต้นยางแท่งมีชื่อเรียกทางการว่า TTR ซึ่งย่อมาจากคำว่า Thai Tested Rubber ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการเปลี่ยนชื่อเรียกเป็น STR หรือย่อมาจากคำว่า Standard Thai Rubber

ผลผลิตยางส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 87.71 ส่งออกในรูปร่างดิบ ที่เหลือใช้ภายในประเทศ ร้อยละ 12.29 น้ำยางสดและเศษยางจากต้นยางเป็นวัตถุดิบสำคัญในการนำมาแปรรูปเป็นยางดิบชนิดต่างๆ ทั้งในรูปของยางแท่ง ได้แก่ ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง ยางเครพ และในรูปของของเหลวเป็นน้ำยางข้น ก่อนที่จะนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางชนิดต่างๆ การผลิตยางดิบของไทยในแต่ละประเภท ยังแบ่งออกเป็นชั้นตามมาตรฐานการซื้อขายของตลาด และความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยางพาราแปรรูปของไทยในปัจจุบันประกอบด้วย ยางแผ่นรมควันร้อยละ 60 ยางแท่ง ร้อยละ 25 และน้ำยางข้น ร้อยละ 12 ที่เหลือเป็นส่วนน้อยประกอบด้วยยางแผ่นผึ่งแห้ง ยางเครพ และยางสกิม เป็นต้น (สถาบันวิจัยยาง. 2554)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายที่จะลดปริมาณการผลิตและการส่งออกยางแผ่นรมควันจากสัดส่วนร้อยละ 60 ในปัจจุบันให้เหลือประมาณร้อยละ 45 โดยจะส่งเสริมให้ผลิตผลิตภัณฑ์ยางแปรรูปชนิดอื่นได้แก่ น้ำยางข้น ยางแท่ง และยางแผ่นผึ่งแห้ง แทนยางแผ่นรมควันที่ลดลงร้อยละ 15 รวมทั้งปรับสัดส่วนการใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในประเทศให้มากขึ้น จากปัจจุบันที่มีสัดส่วนการใช้ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง น้ำยางข้น และยางชนิดอื่น ๆ ในอัตราร้อยละ 23 : 36 : 34 : 7 ตามลำดับ ให้เป็นอัตราร้อยละ 20 : 25 : 45 : 10 ตามลำดับ ซึ่งสัดส่วนการใช้ยางภายในประเทศ มุ่งเป้าไปที่การลดการใช้ยางแผ่นรมควันลง และให้เพิ่มการใช้ยางชนิดอื่น ๆ ให้มากขึ้น โดยที่ยางแผ่นผึ่งแห้งก็จัดอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่จะสนับสนุนนโยบายการเพิ่มปริมาณการใช้ยางภายในประเทศ (คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ. 2552)

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ได้จัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. 2553 ให้แก่จังหวัดพะเยาจัดทำโครงการยกระดับมาตรฐานยางพารา เพื่อก่อสร้างโรงงานผลิตยางแผ่นดิบ/ยางแผ่นผึ่งแห้ง/ยางแผ่นรมควัน ขนาด 1,000 ตัน/ปี วงเงิน 29,531,200.- บาท และเตรียมความพร้อมจัดตั้งเป็นตลาดกลางยางพารา (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา. 2553) โครงการดังกล่าวจะสนับสนุนให้ จังหวัดพะเยาเป็นศูนย์กลางยางพาราล้านนาตะวันออก บริหารจัดการโดย สหกรณ์นิคมเชียงคำ จำกัด ซึ่งจะทำหน้าที่ให้บริการด้านการแปรรูปยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน และยางแผ่นผึ่งแห้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

เพิ่มมูลค่ายางพารา ให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา ในจังหวัดพะเยา ซึ่งมีพื้นที่ที่ได้รับผลผลิตแล้วประมาณ 23,000 ไร่ ปริมาณผลผลิต 50,000 กก./เดือน และจะมีผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกปี เพื่อให้การบริหารจัดการโครงการดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรผู้ปลูยางพาราในกลุ่มจังหวัด ควรรวมกันเป็นสถาบันเกษตรกร(สหกรณ์) โดยเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ปลูยางพารากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 และจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายยางพารา เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและพัฒนาคุณภาพผลผลิต เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง ตลอดทั้งกระบวนการแปรรูปและการเก็บรักษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน จะเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ยางพารา ภายใต้การสร้างเครือข่ายของเกษตรกรผู้ผลิตรายางพาราร่วมกัน และดำเนินการเปิดตลาดกลางซื้อขายร่วมกัน พัฒนาการแปรรูปยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า เพื่อพัฒนาไปสู่ระบบอุตสาหกรรมและการส่งออก

แม้ว่าราคาผลผลิตยางพารา จะเป็นไปตามกลไกของตลาด สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้ประกาศราคาของตลาดกลางทางภาคใต้ เพื่อใช้อ้างอิงและให้ชาวสวนยางพาราได้รับทราบความเคลื่อนไหวของราคา แต่กระนั้นก็ตาม ผลผลิตยางที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 จะจำหน่ายให้แก่พ่อค้า ซึ่งจะรับซื้อยางแผ่นดิบ โดยส่วนใหญ่จะรับซื้อในเกรดยางแผ่นดิบคละ และยางก้นถ้วย (ก้อนถ้วย) หรือซึยาง ซึ่งจะถูกกำหนดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง และพ่อค้าจะเข้ามารับซื้อทุกวัน โดยราคายางแผ่นดิบที่รับซื้อจะถูกกว่าราคาตลาดกลางระยอง 3-6 บาท/กิโลกรัม และมักจะถูกกตราคาในเรื่องคุณภาพของผลผลิตยาง

สหกรณ์นิคมเชียงคำ จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอภูซาง และมีสมาชิกสหกรณ์ปลูยางพาราจำนวนมาก ได้ประสานความร่วมมือกับ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางพะเยา เพื่อเปิดการประมูลยางแผ่นดิบ และเปิดการประมูลยางพาราเป็นแห่งแรกของภาคเหนือ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2552 ส่งผลให้ราคายางแผ่นดิบในท้องถิ่นปรับตัวสูงขึ้น 2-4 บาท/กิโลกรัม และได้เปิดการประมูลเป็นครั้งแรกคราวมาโดยตลอด จึงเป็นตลาดกลางยางพาราแห่งแรกของภาคเหนือ

จากการศึกษาข้อมูลด้านสหกรณ์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยาพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราในจังหวัดพะเยา ได้ยื่นขอจัดตั้งสหกรณ์ และได้รับการจดทะเบียนจากนายทะเบียนสหกรณ์ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2554 คือ สหกรณ์ชาวสวนยางพะเยา จำกัด ซึ่งมีเขตดำเนินงานครอบคลุม 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดพะเยา เชียงราย แพร่ และน่าน โดยมีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เริ่มดำเนินกิจการ

ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2554 ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา (1 เมษายน 2554 - 31 มีนาคม 2555) สหกรณ์ดำเนินงานเฉพาะด้านการบริการซื้อ - ขาย ยางพารา โดยรับซื้อยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย จากสมาชิกและเกษตรกรทั่วไป ในราคาท้องถิ่น และส่งขายให้กับโรงงาน ทางภาคใต้ คิดเป็นมูลค่า 83,016,873.83 บาท (สหกรณ์ชาวสวนยางพะเยาจำกัด. 2555)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการจัดการจัดการของสหกรณ์ เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เนื่องจากเป็นแหล่งปลูกแห่งใหม่ที่ได้รับการส่งเสริม เพื่อเข้าใจถึงความเหมาะสมและผลผลิตของการปลูกยาง และผลผลิตที่ได้จากการปลูกในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน และนำผลที่ได้มาใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนการผลิตยางพาราให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และแนวทางการพัฒนาให้ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2
2. เพื่อศึกษาภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของสหกรณ์ยางพารายางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางขยายการผลิต และการตลาดยางแผ่นรมควันและยางแผ่นผึ่งแห้งของชาวสวนยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ทั้งรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยเน้นเชิงคุณภาพเป็นหลักและสนับสนุนข้อมูลด้วยเชิงปริมาณ จึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์รายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ ได้แก่ การวิเคราะห์ทางการเงินและงบดุลของสหกรณ์
2. วิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของสหกรณ์ โดยใช้เทคนิค SWOT (SWOT Analysis) และใช้แบบสอบถามในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูล เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นไปได้ (Revealed Comparative Advantage Analysis Index-RCA)
4. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

แบ่งตามลักษณะของการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารของสหกรณ์และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 7 ราย ดังนี้

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร
- 2) กรมส่งเสริมสหกรณ์
- 3) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง
- 4) องค์การสวนยาง
- 5) สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม
- 6) สำนักงานส่งเสริมการลงทุน(BOI)
- 7) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

- กลุ่มที่ 2 เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 ราย ดังนี้

- 1) สมาคมยางพาราไทย จำนวน 1 ราย
- 2) สมาคมน้ำยางข้นไทย จำนวน 1 ราย
- 3) สมาคมผู้ผลิตถุงมือยางไทย จำนวน 1 ราย
- 4) กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตราย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 4 ราย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากรเป้าหมายสำหรับการ SWOT Analysis ได้แก่ ผู้บริหารของสถาบันเกษตรกรและผู้แทนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ผู้วิจัยเจาะจงเลือกมา จำนวนทั้งสิ้น 23 ราย ดังนี้

- 1) สมาชิกสหกรณ์ชาวสวนยางพะเยา จำกัด ที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ จำนวน 1 ราย
- 2) สมาชิกสหกรณ์นิคมเขียงคำ จำกัด ที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ จำนวน 1 ราย

3) สมาชิกสหกรณ์การเกษตรตำบลแม่ลาว จำกัด ที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ จำนวน 1 ราย

4) ข้าราชการ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 20 ราย

การวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่าง

โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบทราบประชากรมีขนาดจำกัด และทำการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability sampling) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ซึ่งจะสุ่มตัวอย่างจากตัวแทนของประชากร ซึ่งประกอบอาชีพสวนยางพารา เหมือนกัน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) อ้างใน วิเชียร เกตุสิงห์ (2541 : 24) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 ราย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัยในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ คือ แบบสอบถามตามแนวของวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งมีทั้งคำถามปลายเปิด (Open - Ended Questions) และคำถามปลายปิด (Close - Ended Questions) แบบประเมินความคาดหวังและความคิดเห็น (Multiple Rating) และแบบสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (Depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง: ใช้เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยประเด็นคำถาม 5 ประเด็น ดังนี้

- (1) ด้านการปลูกและพัฒนาพันธุ์ยางพารา
- (2) การผลิตและการแปรรูปยางพารา
- (3) การส่งเสริมการตลาดและการจำหน่ายยางพารา
- (4) ด้านระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับของภาครัฐด้านยางพารา
- (5) กลไกด้านการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมยางพารา

แบบการวิเคราะห์ SWOT Analysis: ใช้เก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกและการวิเคราะห์ประเทศคู่แข่งด้วย วิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นไปได้ (Revealed Comparative Advantage Analysis Index-RCA)

แบบสอบถาม : ใช้สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการศึกษาภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของสหกรณ์ยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 มีทั้งแบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยข้อมูลเชิงคุณภาพ มีผู้ช่วยวิจัย 3 คน โดยการเข้าไปอาศัยร่วมกับชุมชน โดยกระบวนการเหล่านี้ ได้ผ่านการอนุญาตจากผู้บริหารและผู้นำชุมชน และอาศัยพักกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อจะได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึก ส่วนเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การแจกแบบสอบถามไปยังสมาชิก โดยอาศัยการจัดประชุมประจำเดือนและการเก็บข้อมูลตามบ้าน โดยผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่า RAC ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับกรวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษากลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 พบว่า

กลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตยางพาราระดับกลุ่มจังหวัดด้านการปลูกและพัฒนาพันธุ์ยางพารานั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ที่ปลูกยาง ระยะการปลูกต่อต้น ปริมาณน้ำฝนมีผลต่อการปลูกยาง พื้นที่ดินที่ปลูกต้องเหมาะสมกับยางพารา ภูมิศาสตร์ พื้นที่ ต้องอยู่ในเกณฑ์กำหนดตามหลักวิชาการ (ความเหมาะสม) มีเทคนิคการปลูกที่ดี ด้านพันธุ์ยาง พันธุ์ยางที่ให้น้ำอย่างมากและทนทานต่อการกริด (เปลือกงอกใหม่หนา) และต้องพัฒนาพันธุ์ยางให้เหมาะสมกับพื้นที่

กลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตยางพาราระดับกลุ่มจังหวัด ด้านการผลิตและการแปรรูปยางพารา ด้านการผลิตมีผลต่อการเป็นผู้นำโลกด้านยางพารา คือ ผลผลิตออกสู่ตลาดโลก สร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เป็นองค์กรที่เข้มแข็ง สร้างองค์ความรู้ให้แก่ชาวสมาชิก ก้าวทันเศรษฐกิจไทยและ

เศรษฐกิจโลก สร้างชีวิตที่มีคุณภาพ มีความมั่นคงแก่ชาวสวนยาง และแรงงานต้องมีคุณภาพในการกรีดยาง ส่วนด้านการแปรรูปยางพารา กระบวนการแปรรูปต้องมีคุณภาพ และต้องพร้อมในการเป็นผู้ส่งออกเอง

กลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตรายพาราระดับกลุ่มจังหวัดด้านการส่งเสริมการตลาดและการจำหน่ายยางพารา ต้องกำหนดราคาให้สอดคล้องกับตลาดโลก ส่วนการจำหน่ายต้องมีสถาบันเป็นผู้ขายยางกับต่างชาติโดยตรง หากไม่มีแผนการตลาดที่ชัดเจน และรัฐไม่มีมาตรการที่เด่นชัด ย่อมมีผลกระทบกับการจำหน่ายยางพารา และอีกประการถ้าหากผู้ผลิต ผลิตรายพาราที่ไม่มีคุณภาพ และไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ก็จะมีจำหน่ายยางพาราได้ยาก ปัจจัยต่างๆ รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการที่เด่นชัดและเอื้อต่อการลงทุนด้วย

กลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตรายพาราระดับกลุ่มจังหวัดด้านระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับของภาครัฐด้านยางพารานั้น รัฐควรส่งเสริม สนับสนุนกลุ่มสหกรณ์ให้เข้มแข็งในทุกๆ ด้าน เริ่มจากการปลูกแปรรูปผลผลิต จำหน่ายและส่งออกเองได้ กฎหมายของแต่ละหน่วยงานไม่เอื้ออำนวยกัน จึงทำให้การทำงานลำบาก ขัดแย้งกัน และสนับสนุนงบประมาณและออกกฎระเบียบเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตรายพาราระดับกลุ่มจังหวัด กฎระเบียบต่างๆ ที่ออกโดยรัฐบาลจะส่งผลถึงปัญหา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ถึงได้รัฐบาลที่ดีมาบริหารประเทศก็จะเกิดการบริหารที่โปร่งใส ไม่คอร์รัปชั่น ความเชื่อมั่นในต่างประเทศส่งผลให้ต่างประเทศเกิดความเชื่อถือจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลดีในทุกๆ ด้าน และข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียม/ภาษี อาจจะทำให้บรรยากาศการลงทุนในประเทศมีแนวโน้มไปในทางลบ

กลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตรายพาราระดับกลุ่มจังหวัด ด้านกลไกด้านการส่งเสริมการลงทุนจัดตั้งตลาดกลางอุตสาหกรรมยางพารานั้น การประสานงานกับนักลงทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศ สาเหตุจากผู้นำระดับประเทศของเราคิดจะต่อยอดจากยางพาราระดับท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นอุตสาหกรรม กลไกในการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมยางพารา ได้แก่ เงินลงทุน โรงงาน การจัดการ การกระจายการลงทุนสู่ภูมิภาค และคนที่มีคุณภาพ เพื่อความยั่งยืนต้องพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน ได้แก่ ขจัดน้ำเสีย ขจัดกลิ่น ต้องจัดเป็นขั้นตอนตามระบบ มีการบำบัดมลพิษไม่ให้เกิดค่ารัฐให้ความสำคัญหาแนวทางดึงดูดนักลงทุนในการแปรรูปยางพารา และควรมีการวิจัยและพัฒนาด้านการยางพารา

สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของสหกรณ์ยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 พบว่าด้านจุดแข็ง ในภาพรวม ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 4.23 โดยมีเรื่องที่มีค่าน้ำหนักสูงสุดคือ ยางแผ่นไทยได้มาตรฐานระดับโลกตรงตามความต้องการของลูกค้าเท่ากับ 4.86 รองลงมา มีเทคนิคในการแปรรูปยางพารา สามารถเปลี่ยนยางที่ผลิตระหว่างยางแท่งและยางแผ่นได้ตามความต้องการของผู้ซื้อ เท่ากับ 4.68 และ กลไกและองค์กรสนับสนุนที่เกี่ยวข้องมีอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ เท่ากับ 4.32

ด้านจุดอ่อน ในภาพรวม ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 4.06 โดยมีเรื่องที่มีค่าน้ำหนักสูงสุดคือ ผลผลิตยางพารา กว่ำร้อยละ 90 ต้องพึ่งพาดตลาดส่งออก ค่าใช้จ่ายในการขนส่งออกยางพาราไปยังท่าเรือขนส่งระหว่างประเทศสูง เท่ากับ 4.68 เท่ากัน รองลงมา ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลและการพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับยางพารา เท่ากับ 4.64 เท่ากัน และโครงสร้างภาษีไม่เหมาะสม ไม่เอื้อต่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางในประเทศเท่ากับ 4.58

ด้านโอกาส ในภาพรวม ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 4.64 โดยมีเรื่องที่มีค่าน้ำหนักสูงสุดคือ แนวโน้มการขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ของจีน ทำให้มีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้น การขนส่งเส้นทางเชียงราย-ยูนนานสร้างแล้วเสร็จ ทำให้ขนส่งยางพาราไปจีนได้สะดวกขึ้น เท่ากับ 4.86 เท่ากัน รองลงมา การเปิดเสรีทางการค้า เท่ากับ 4.68 และการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมยางแปรรูปขึ้นต้น จากการเน้นการผลิตเฉพาะยางแผ่นรมควันไปเป็นผลิตรายางแท่งมากขึ้น เท่ากับ 4.62

ด้านอุปสรรค ในภาพรวม ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 3.87 โดยมีเรื่องที่มีค่าน้ำหนักสูงสุดคือ ยางพาราไทยถูกกลั่กอบเข้าไปยังมาเลเซีย ทำให้มีการทำผลิตภัณฑ์ยางในมาเลเซียแข่งกับประเทศไทยและจีน เท่ากับ 4.86 รองลงมา การกีดกันทางการค้า/กฎหมายระหว่างประเทศ เท่ากับ 4.68 และเวียดนามมีพรมแดนติดกับประเทศจีน ทำให้สามารถทำการค้าขายแดนกับจีนซึ่งเป็นผู้รับซื้อยางพารามากเป็นอันดับหนึ่งของโลก เท่ากับ 4.46

สรุปตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาแนวทางการขยายการผลิตและการตลาดยางแผ่นรมควันและยางแผ่นผึ่งแห้งของชาวสวนยางพารา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 พบว่าแนวทางการขยายการผลิตและการตลาดยางแผ่นรมควัน และยางแผ่นผึ่งแห้งของชาวสวนยางพารา ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ควรขยายพื้นที่ให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากยังมีความต้องการของตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะยางแผ่นรมควันและหีบห่อยางเรียบร้อยแล้ว

ยางจะถูกนำส่งออกไปยังผู้สั่งซื้อในต่างประเทศส่วนใหญ่ในราคา FOB. ซึ่งเป็นไปตามความเคลื่อนไหวของตลาดสำคัญ คือ ตลาดล่วงหน้าญี่ปุ่นและสิงคโปร์ ดังนั้นคู่ทางข้างหน้าตลาดที่น่าสนใจที่สุดคือ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ จีน สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย และเกาหลีใต้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า กลไกการจัดการของสหกรณ์ และแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางของเกษตรกรผู้ผลิตยางพาราระดับกลุ่มจังหวัดที่สำคัญคือ ด้านกลไกด้านการส่งเสริมการลงทุนจัดตั้งตลาดกลางอุตสาหกรรมยางพารา เพราะการประสานงานกับนักลงทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศ สาเหตุจากผู้มีระดับประเทศของเราคิดจะต่อยอดจากยางพารา ระดับท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นอุตสาหกรรม กลไกในการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมยางพารา ได้แก่ เงินลงทุน โรงงาน การจัดการ การกระจายการลงทุนสู่ภูมิภาค และคนที่มีคุณภาพ เพื่อความยั่งยืน ต้องพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาย่างยั่งยืน ได้แก่ ขจัดน้ำเสีย ขจัดกลิ่น ต้องจัดเป็นขั้นตอนตามระบบ มีการบำบัดมลพิษไม่ให้เกิดคั่งค้างรัฐให้ความสำคัญหาแนวทางดึงดูดนักลงทุนในการแปรรูปยางพารา และควรมีการวิจัยและพัฒนาด้านการยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับ สมมาตร แสงประดับ และคณะ (2551: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการประเมินความสำเร็จตลาดเครือข่ายของตลาดกลางยางพารา การจัดตั้งตลาดเครือข่ายของตลาดกลางช่วยยกระดับราคาให้แก่เกษตรกรผู้ขายยางสนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรมีบทบาทในการดำเนินการด้านตลาด พบว่า ผลการประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายจากเครือข่ายภาคใต้ 19 แห่ง พบว่า เครือข่าย 16 แห่ง เปิดดำเนินการ เครือข่ายของตลาดกลาง 3 แห่ง ปิดดำเนินการ โดยเงื่อนไขที่ตลาดกลางวางไว้คือ ทุกเครือข่ายที่เข้าร่วมต้องส่งน้ำหนักเข้ามาประมูลที่ตลาดกลางอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอิงหลักเกณฑ์เครือข่ายแนวตั้งเท่านั้น ผลปรากฏว่าเครือข่ายส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติได้เมื่อดูผลการดำเนินงานและจำนวนครั้งที่เปิดดำเนินการ พบว่า เครือข่ายในเขตให้บริการของตลาดกลางสุราษฎร์ธานีเปิดให้บริการแก่ เกษตรกร 5 แห่งจาก 7 แห่ง มีลักษณะการดำเนินงานสามรูปแบบคือ เครือข่ายแนวตั้ง เครือข่ายแนวนอน และการประมูลโดยอิสระ สำหรับกลุ่มเครือข่ายแนวตั้งของเขตให้บริการของตลาดกลางนครศรีธรรมราชเปิดให้บริการ 3 เครือข่าย แยกตัวเป็นเครือข่ายอิสระ 1 แห่ง และ 3 แห่งปิดดำเนินการสำหรับเครือข่ายในเขตความรับผิดชอบของตลาดกลางยางพาราสงขลาเปิดให้บริการ

ทั้งหมด 5 แห่ง เป็นรูปแบบเครือข่ายแนวนอน การประเมินการใช้ประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 43 และสอดคล้องกับ สมจิตต์ ศิขรินทมาศ และคณะ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาตลาดกลางยางพาราและเครือข่าย พบว่า จากวิกฤตการณ์ราคายางตกต่ำในช่วงปี 2534 ต่อเนื่องถึงปี 2535 ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางได้รับความเดือดร้อนและเรียกร้องให้ภาครัฐเข้ามาดำเนินการช่วยเหลือ ประกอบกับเมื่อพิจารณาโครงสร้างตลาดยางของไทย ปรากฏว่ามีลักษณะเป็นตลาดของผู้ซื้อหรือตลาดผู้ซื้อน้อยราย ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการตลาดขาดอำนาจการต่อรอง และไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการขายยาง เนื่องจากถูกพ่อค้าคนกลางกดราคารับซื้อ รวมทั้งมีการประเมินคุณภาพยางต่ำกว่าความเป็นจริง เพราะส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีฐานะยากจน จำเป็นต้องขายผลผลิตเพื่อการยังชีพเฉพาะหน้า อีกทั้งระบบตลาดยางมีพ่อค้าคนกลางหลายระดับ ทำให้มีค่าใช้จ่ายและส่วนเลื่อมการตลาดเกิดขึ้นในแต่ละระดับ ส่งผลให้เกษตรกรขายยางได้ในราคาต่ำ สำหรับระบบตลาดยางของประเทศก็ประสบปัญหาเช่นกัน เพราะผู้ส่งออกนิยมใช้วิธีการซื้อขายตรงระหว่างผู้ผลิตกับผู้ซื้อ ผู้ขายจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคายาง ทำให้ตลาดยางขาดการแข่งขันเสรี สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตรายระดับพื้นฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวสวนยางขนาดเล็ก

จากผลการวิเคราะห์ถึงส่วนแบ่งตลาดยางพาราของประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียในตลาดญี่ปุ่นพบว่า ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศอินโดนีเซีย ในด้านส่วนแบ่งการตลาดที่ลดลง เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดยางแผ่น และผลการวิเคราะห์ถึงส่วนแบ่งตลาดยางพาราของประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียในตลาดประเทศจีนพบว่า ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศอินโดนีเซีย ในด้านส่วนแบ่งการตลาดที่ลดลง เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดยางแผ่น แต่ทั้งประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียได้ประโยชน์จากขนาดของตลาดที่ในประเทศจีนที่ใหญ่ขึ้น จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดส่วนแบ่งตลาดยางแผ่นของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อค่าสัมประสิทธิ์ของแห่งการทดแทนกันในการส่งออกยางแผ่นของประเทศไทยมากที่สุด คือปัจจัยด้านอัตราส่วนของราคาส่งออกยางแผ่นของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศกับประเทศอินโดนีเซียในตลาดโลก โดยมีค่าความยืดหยุ่นแห่งการทดแทนกัน -1.6318 หมายความว่าถ้ายางแผ่นของประเทศไทยมีราคาที่เพิ่มขึ้นในขณะที่ราคายางแผ่นของประเทศอินโดนีเซียไม่เปลี่ยนแปลงส่งผลให้ยางแผ่นของประเทศไทยส่งออกได้ลดลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐควรสนับสนุนให้เกษตรกรชาวสวนยางพารารวมกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรในรูปแบบสถาบันสหกรณ์ ให้สหกรณ์เป็นผู้รวบรวมผลผลิตยางพาราจากสมาชิกและเกษตรกรทั่วไป และสหกรณ์ควรทำหน้าที่ตลาดกลางซื้อขายยางพารา ซึ่งจะสามารถสร้างอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้า/ผู้ประกอบการรายใหญ่ ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่สถาบันสหกรณ์ สนับสนุนและอุดหนุนตลาดกลางยางพารา เพื่อสามารถบริการแก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไป สถาบันสหกรณ์ควรมีศักยภาพในการแปรรูปขั้นพื้นฐาน เช่น การผลิตยางแผ่นดิบ โรงรมควัน และคลึงสินค้าเพื่อเก็บรักษายาง หรือชะลอการจำหน่ายยางพารา เพื่อรักษาคุณภาพด้านราคาในตลาด เพื่อให้สถาบันสหกรณ์ทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบการ รวบรวมผลผลิต แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า และเป็นผู้ส่งออกยางแผ่นรมควัน ตลอดจนพัฒนาสถาบันสหกรณ์ที่มีศักยภาพและความพร้อมเพื่อเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาง เช่น ผู้ผลิตยางแท่ง ผู้ผลิตยางคอมปาวด์ ตลอดจนผลิตภัณฑ์จากยางพารา
2. ควรสร้างระบบฐานข้อมูลด้านผลผลิตใหม่ที่น่าเชื่อถือ โดยมีรายละเอียดของการผลิตทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อความพร้อมในการบริหารอุปทานยาง
3. ควรสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพยางพาราของไทย รวมทั้งกระบวนการจัดชั้นแผ่นยาง และการรักษาคุณภาพของยางของไทยให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่มีความสม่ำเสมอ ภายใต้ต้นทุนที่ต่ำอยู่ได้
4. ควรสนับสนุนจังหวัดพะเยา เป็นศูนย์กลาง (HUB) ยางพาราภาคเหนือตอนบน 2 เพื่อเป็นตลาดกลางซื้อขายยางธรรมชาติ และยางแปรรูป ตลอดจนสนับสนุนให้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมยางพารา ประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้ประกอบการรายใหญ่ เพื่อการลงทุนภาคอุตสาหกรรม โดยให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการผ่านสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (BOI) ผลิตรubber ที่ใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบมากขึ้น หรือมีการปรับโครงสร้างภาษีที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล่านี้มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมีการนำเข้าสินค้าเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ทั้งที่ไทยเป็นผู้ผลิตยางพาราเอง จึงกลายเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับต่างประเทศ
5. ควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนภายในประเทศ เพื่อลดสถานะของการแข่งขันกันตัดราคายางพารา โดยมีภาครัฐเป็นหน่วยงานกลางในการประสาน

ความร่วมมือ รวมทั้งมีการพัฒนาระบบการซื้อขายยางให้มีการปฏิบัติตามสัญญาทางการค้าอย่างถูกต้องมากขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐในการเจรจาการค้า

1. ควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งเป็นผู้ผลิตยางรายใหญ่ของโลกให้มีวัตถุประสงค์ในการค้าร่วมกัน และโดยเฉพาะร่วมกันบริการอุปทานของยางพาราที่มีไทยในฐานะผู้ผลิตยางพารารายใหญ่เป็นผู้นำของกลุ่มอาเซียน
2. เร่งเจรจาเปิดเสรีทางการค้ากับจีน โดยเฉพาะการยกเลิกภาษีระบบโควตาให้เร็วขึ้น ตามที่จีนมีพันธะไว้กับ WTO เพราะจีนมีการนำเข้ายางมากกว่าโควตาที่กำหนดไว้อยู่แล้ว
3. สนับสนุนการร่วมทุนระหว่างไทยและจีน และใช้พื้นที่จังหวัดพะเยาเป็นศูนย์กลางการค้ายางพาราเพราะจีนมีบุคลากรที่ค่อนข้างมีความพร้อมมากกว่าไทย และระยะทางการเดินทางมาพะเยามีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยในการสร้างความเข้มแข็งที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของสหกรณ์ เพื่อทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ในมิติของการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสหกรณ์
2. ควรทำการศึกษาศักยภาพทางการดำเนินตลาดกลางยางพาราเชิงธุรกิจ เพราะปัจจุบันการบริหารจัดการของตลาดกลางยางพาราดำเนินการโดยหน่วยงานของภาครัฐซึ่งทำให้มีความไม่สะดวกในการบริหารจัดการ
3. ควรมีการพัฒนาระบบและกลไกการซื้อขายและการบริหารจัดการยางพารา ด้วยระบบสารสนเทศ เพื่อการสนับสนุน การเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ. (2552). ยุทธศาสตร์พัฒนายางพารา. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สถาบันวิจัยยาง. (2554). รายงานประจำปี 2554. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยยาง
กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. (2555). ข้อมูลทางวิชาการยางพารา 2555. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สหกรณ์ชาวสวนยางพะเยา จำกัด. (2554). รายงานประจำปี 2554. พะเยา: สำนักเกษตร
และสหกรณ์.

_____. (2555). รายงานประจำปี 2555. พะเยา: สำนักเกษตรและสหกรณ์.

สมจิตต์ ศิขรินทมาศ และคณะ. (2553). รายงานการศึกษาเรื่อง "รูปแบบการซื้อขาย
ยางก้อนถ้วยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ". ในเอกสารรายงานความก้าวหน้า
ผลงานวิจัยและพัฒนา ยาง ปี 2553 : กรมวิชาการเกษตร หน้า 290-293.

สมมาต แสงประดับ และคณะ. (2551). มาตรการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันเกษตรกร.
สำนักงานตลาดกลางยางพารา สุราษฎร์ธานี สำนักงานตลาดกลางยางพาราหาดใหญ่
และสถาบันวิจัยยาง.

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา. (2553).ฐานข้อมูลกลางสำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา.
สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2557, จาก สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา:
<http://webhost.cpd.go.th/payao/Farmergroups1.html>.